

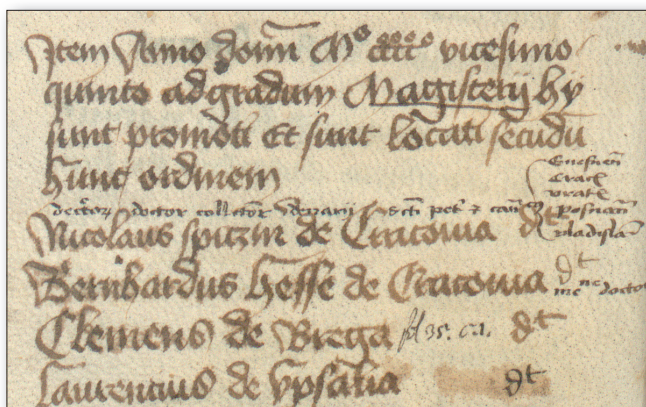
MIKOŁAJ SPYCYMIR z Krakowa

(zm. między 16 a 23 VI 1468 r.)

Pochodził z krakowskiej mieszczańskiej rodziny spokrewnionej z Morsztynami i Le-liwitami. Był synem Jana Spiczmera rajcy krakowskiego.

W 1417 r. rozpoczął studia na Uniwersytecie Krakowskim. W 1421 r. uzyskał stopień bakałarza sztuk wyzwolonych, a w 1425 – magistra sztuk wyzwolonych. Był uczniem Pawła z Worczyna. Wykładał na Wydziale *Artium* i rozpoczął studia prawnicze. W 1431 r. został bakałarzem dekretów. Mowę z tej okazji wygłosił Jan z Lgoty, zapewne jego mistrz. W 1432 r. Mikołaj wyjechał do Rzymu, gdzie w 1432 r. pracował jako notariusz publiczny w kurii papieskiej. Stamtąd udał się na sobór bazylejski. Po powrocie do Krakowa dokończył studia prawnicze i w 1437 r. został doktorem dekretów oraz wykładowcą na Wydziale Prawa. W kadencji 1437/1438 pełnił godność rektora uniwersytetu. W latach 1440–1442 występował jako konserwator praw i przywilejów uczelni. Wiedzą prawniczą posługiwał się w praktyce, wielokrotnie pełniąc funkcje arbitra, egzekutora testamentów i asesora w konsystorzu.

Nawiązane w kurii kontakty zaowocowały licznymi godnościami. W 1437 r. Mikołaj został mianowany subkolektorem Kamery Apostolskiej w Królestwie Polskim, a w 1438 – kolektorem generalnym i nuncjuszem papieskim w Polsce i Czechach. Otrzymał jednocześnie tytuł komesa papieskiego z prawem kreowania notariuszy. Jako kolektor i nuncjusz działał także z nominacji soboru bazylejskiego i Feliksa V, a po zakończeniu schizmy w 1449 r. ponownie uzyskał zatwierdzenie od Mikołaja V i kolejnych papieży, pełniąc te funkcje aż do śmierci. Podczas kolejnej nominacji w 1451 r. uzyskał zezwolenie papieskie, by z zebranej daniny wesprzeć sześciu kleryków studiujących na Uniwersytecie Krakowskim.

Wpis Mikołaja Spycymira w księdze promocji Wydziału Sztuk Wyzwolonych opatrzony głosem, w której wymieniono jego liczne godności (BJ rkps 263, k. 9v)

Zawiązane stosunki wykorzystywał bez oporów do kumulowania beneficjów. Zaczął od kanonikatu w katedrze wrocławskiej (przed 1431–1436, po raz drugi 1437–1442, po raz trzeci 1450–1469). W latach 1436–1437 zamienił z Tomaszem Strzępińskim kanonię wrocławską na kantorię krakowską, którą posiadał do końca życia, do 1468 r., kumulując ją z kanonią krakowską. We Wrocławiu uzyskał wkrótce kolejną kanonię oraz prepozyturę kościoła św. Idziego (1434–1436) i kantorię w kapitule katedralnej (1435–1446). Oprócz tego był kanonikiem kolegiaty św. Jerzego w Gnieźnie (1431), altarystą w kościele św. Anny w Krakowie (1434–1437), kanonikiem kieleckim (1437–1455), prebendarzem kościoła św. Wojciecha w Krakowie (do 1444 r.), który zamienił na altarię ołtarza św. św. Piotra i Pawła oraz św. św. Katarzyny i Doroty w kościele św. Marii Magdaleny w Krakowie (1444–1449), plebanem kościoła Wszystkich Świętych w Krakowie (1451–1469), kanonikiem katedralnym gnieźnieńskim (1456–1469), kanonikiem kruszwickim (1455), a także kanonikiem kurzelowskim i wrocławskim oraz altarystą ołtarzy św. Macieja i św. Anny w katedrze krakowskiej. W 1453 r. otrzymał prowizję papieską na dziekanię poznańską, a w 1454 – na prepozyturę poznańską, ale nie udało mu się objąć tych prałatur.

W 1455 r. po wyborze Tomasza Strzępińskiego na biskupa krakowskiego został wysłany do Rzymu z prośbą o zatwierdzenie elekta. Po śmierci Strzępińskiego bardzo mocno zaangażował się po stronie Jakuba z Sienna, swego przyjaciela, którego kapituła krakowska wbrew królowi wybrała na nowego biskupa w 1461 r. W imieniu kapituły krakowskiej posłował na sejmy w 1460 i 1462 r.

Zmarł między 16 a 23 czerwca 1468 r. Egzekutorem testamentu był jego krewny Jan Morsztyn, pleban w Niegowici. Zachowało się kilka rękopisów teologicznych Mikołaja, w tym jeden przekazany do Kolegium Prawniczego (BJ rkps 471). Wiadomo jednak, że zbierał i wykorzystywał dzieła prawnicze. W 1440 r. wypożyczył z katedry krakowskiej komentarz Gwidona z Baysio *Rosarium super Decretum*, Jana Bożego (Hiszpana) *Super concordantia iurium*, Bartłomieja z Brescii *Summa dominicalium quaestionum* i słownik lub komentarz Hugucjusza z Pizy.

BJ dypl. 584; CA suppl. 1451–1460 nr 13, 132, 148, 204; CA suppl. 1462–1475 nr 194; MUK 1400–1508 I [17/060] s. 93; NKP [21/35B] s. 202, [25/1M] s. 203; Wypisy Wawel 1440–1500 nr 2; Dembiński Kapituła poznańska nr 190 s. 592–596; M. Koczerska, *Elekcja Tomasza Strzępińskiego na biskupa krakowskiego* [w:] *Miasta, ludzie, instytucje, znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Bożeniu Wyrozumskiej w 75. rocznicę urodzin*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 340–347; Korytkowski Prałaci 3 s. 575–577; Kowalczyk *Krakowskie mowy* nr 111 s. 168; M.D. Kowalski, *Rola prowizji papieskich w obsadzaniu prebend katedralnych za czasów Zbigniewa Oleśnickiego* [w:] *Zbigniew Oleśnicki. Księgę Kościoła i mąż stanu. Materiały z konferencji, Sandomierz 20–21 maja 2005 roku*, red. F. Kiryk, Z. Noga, Kraków 2006, s. 185; *idem, Zasięg terytorialny jurysdykcji kolektorów polskich w XV wieku* [w:] *Historia vero testis temporum. Księga jubileuszowa poświęcona Profesorowi Krzysztofowi Baczkowskiemu w 70. rocznicę urodzin*, red. J. Smółcha, A. Waško, T. Graff, P.F. Nowakowski, Kraków 2008, s. 297–299; Pietrzyk *Poczet* s. 66; *Sondel Słownik UJ* s. 849; M. Zwiercan, *Spycymir Mikołaj z Krakowa*, PSB, t. 41, Warszawa–Kraków 2002, s. 85–87.

Dagmara Wójcik-Zega, Maciej Zdanek